

IRODALOM, MŰVÉSZET, KÖZMŰVELŐDÉS

Oidipusztól Yvonne-ig

Az igazgató évad végi mérlege



Bár a hónap végéig néhány előadás vendéghelyeken még hátravan, a kaposvári Csiky Gergely Színházban lezárult az 1988/89-es évad. A méneget ezúttal — eltérve a hagyományoktól — maga az igazgató, Babarczy László Jászai-díjas, érdemes művész segítségével vonjuk meg. A kérdésekhez a személyes tapasztalatokon túl, afféle mankóként felhasználtuk a különböző lapokban megjelent kritikákat is.

— Kezdjük az épülettel. A tavalyi szezon vége felé vette újra birtokba a társulat a több mint 370 millió forint beruházással megszépült, kibővített színházat. Hogyan váltotta be a reményeket Thália megújult temploma?

— Fontos volt, hogy legyen egy megfelelő stúdiószínházunk. Ez a *novum* a korábbiakhoz képest. Igaz, hogy most nincs megfelelő próbatermünk. Ami számomra ennél is fontosabb volt, azt kételyként fogalmaztam meg: túléli-e a társulat az épület nélküli időszakot. A kérdésre ma már tudok válaszolni. A társulat együtt maradt. Erősen vesztését csak Máté Gábor kiválása jelentett, akit természetesen szívesen láttunk a mostanában felújított Marat halálában, és ez kölcsönös érzés. Az tény, hogy nehéz korszakot jutottunk túl; a Latinca művelődési központban csak 30 ezer néző fért be, noha előtte a színház-épületbe 100 ezren jöttek előadásainkra évadonként. Jó érzéssel mondom, hogy nézőink velünk együtt tértek vissza a felújított színházba. Most 100-zal kevesebb a nézőtéri hely. S mi még kockáztattunk is: az évi hat bemutatóról áttértünk az ötre, hogy legyen mód a tisztességes felkészülésre, ne kelljen kapkodnunk egy-egy premier előtt, mint korábban. Ebben a szezonban a minőség szempontjainak alávetettük az üzemeltetéseket. Öt bemutató alá nem megyünk a bérlőink érdekében akkor sem, ha tulajdonképpen nem tudjuk „kiját-szani” a darabokat. Milyen sok előadás lett volna még *Az öngyilkosban*, a *Pisti a vérzivatarban* című Örkény-műben, de még a *Tom Jones*-ban is! Nem tudunk közbeiktatni annyi bérlésiméteres előadást, amennyire szükség lett volna. Említ-hetem a stúdiószínházi *Godot-ra várva* című Beckett-darabot is...

— Ezek úgynevezett „jó gondok”. Sikertült-e az előrelépés a társulatépítésben is?

— Sok fiatal szerződöttünk, és ez folytatódik. A régiékhöz hasonló, „ütöképes” gárdát akarunk kinevelni belőlük. A tavalyi évadnyitón huszontöt új tag bókászott a színház folyosóin, lépcsőorain. Amikor ezek a gyerekek most először vettek részt velünk a vígszínházi szereplésen; rendkívül megilletődöttnék látszottak. Az jutott eszem-

be, hogy tizenöt évvel ezelőtt a mai „nagyok” éppen így félték... S ma „otthon vannak” azon a hatalmas színpadon és nézőtér előtt is. Így volt ez Karlsruhéban a Marat halála előadásán is.

— Kezdjük az évad elemzését a gyermekszínházi bemutatókkal. A *Pinokkiót* a harmadik generáció ismerhette meg. *Bérczes László* írta róla: „... a spanyolviaszk értékű felfedezés, ami minden jó előadás sajátja: a színház és valóság egymásba fonódott kettőssége.” Már-már klasszikus érték ez a produkció.

— Egyetértünk; nem is kell tovább beszélni erről. Ami a másik gyerekdarabot, a *Locspocs és a bolygó hollandi* című, *Tor Age Bring-svaerd*-könyvből készült előadásunkat illeti, nem ilyen egyértelmű a helyzet. Alátványképe nagyon jó, de a színházi munkában s így az előadás igazi színházi eleményé válásában vannak hiányosságai. A gyerekek joggal követelik az igazi színházat.

— Folytassuk az új stúdiószínház bemutatóival! A színházi sajtó mindkét előadást magasra értékelte. A már a címében is átgazított *Tévedések végjátéka*, *avagy Tévedések vig játékáról* ezt (is) olvastam: „A sokféle szövegből új egység születik...” A másik stúdióbemutató *Eörsi István* *A kihallgatás* című drámája pedig az országos színházi találkozó díját kapta.

— Igen, mindkét stúdiószínházi bemutatónk sikeres. A közönség minden alkalommal megtölti a nézőtér; a darabok előadásszáma meghaladta a harmincat. Ennyi előadást csak a *Godot-ra várva* ért meg, körülbelül ötvenet. Mindkét mű

nem késelt! Egy kérdés kíváncsok ide: a színház belső értéktételét tükrözi, hogy éppen *Eörsi* darabja és az *Yvonne, burgundi hercegnő* vett részt az országos színházi találkozóon, ahol mindkét produkció nyert, hiszen a kihallgatás a rendezői díjon kívül a Horetzky Sándort alakító *Tóth Bélának* a legjobb férfiefőszereplő díját eredményezte, *Csákányi Eszter* pedig *Yvonne*-ért megkapta a legjobb női alakítás díját.

— Az országos színházi találkozóra bizottság választja ki a „versenyműveket”. De mi is egyetértünk *Eörsi* és *Gomrowicz* darabjának versenyzetésével.

— Térjünk vissza a letelt évadhoz a nagyszínházi bemutatókkal. Hogyan látja ezeket az igazgató?

— Kritikusán. Úgy vélem, hogy *Abraham Pál* 3:1 a szerelem javára című operettjének előadása nagyon jól sikerült; *Bezerédi Zoltán* rendezői debütálása ez. Beletaláltak a korba, a produkció jól találkozott az országban meglevő hangulattal, pedig amikor kiválasztottuk, ezt még nem lehetett tudni.

— Hadd idézzem *Csáki Judit* kritikáját: „Szó sincs arról, hogy ez a kaposvári operettelőadás besorolna a régi-új divatba; de arról sincs szó, hogy arisztokratikusan kigúnyolná mindazokat, akiknek a keble úgy hullámszik a nemzeti érzületől, mint a háttérben a gyönyörű tó.” De három klasszikus is szerepelt ugyanezen a deszkákon, sőt az *Oidipuszt* több klasszikus szerző művéből „varrta” *Babarczy László*.

— Mindhárom előadás komoly próbatétel volt szá-

Jelenet az Oidipusz előadásából



szerepel a jövő évad műsorán is.

— A *Tévedések...-et* *Mohácsi János* rendezte. Érthető, ha *Babarczy László* taktikaként a szavakkal, amikor a kihallgatásról kérdezem, hiszen ő rendezte *Mohácsi*-val. *Eörsi István* katantikus erejű drámája a *koestleri* helyzetet viszi színre; a *Sötétség déiben* című regényének három pólusú erőterét (*Rubasov őrizetes* — *Ivanov ügyész*, az egykori harcostársa — *Gletkin*, *Ivanov* helyettese, aki vakbuzgó karrierista, hóhéri kemény-ségében még a főnökét sem kíméli) ismétli meg *Kopliár* elítélt, *Fóti* alezredes és *Sajtos* őrnagy figuráival; s itt nem áthallásról van szó, hanem arról, hogy a törvénytelenség törvényerőre emelése ugyanazokat a típusokat termeli ki. S bár az 1965-ben írt nagyszerű dráma bemutatója (nem a színház fogadókézségének hiánya miatt) megkészt, de el

munkra. Az *Oidipusztól*, a *Kurázi mamáról* és az *Othellóról* van szó. Érdekesnek tartom például az *Oidipusz* közönségfogadtatását; a televíziós közvetítés után a közvéleménykutatáskor kiderült, hogy nagy nézettsége és kedvező tetszésindexe volt. Ami a megvalósítását illeti, úgy érzem, hogy a második részben a drámai problémák nem oldódtak meg eléggé. Nem mindig találtam meg a legjobb hangsúlyt kétfajta minőségemben, mint író-szerkesztő és rendező. Mert egy sereg dolgról azt hittem, meg van írva, de maradtak lyukak a szövegszövetben. Nagyra értékelem viszont *Lukáts Andor*, *Molnár Piroska* és *Tóth Béla* teljesítményét. Erdekességként: amikor *Garas Dezső* megnézte az előadást,



Lukáts Andor és Tóth Béla az Oidipusz egyik jelenetében



Yvonne: Csákányi Eszter

— Az *Yvonne*, burgundi hercegnőt szinte tökéletes, európai színvonalon is jelentős előadásnak tartom. *Ascher Tamás* rendezése az úgynevezett „kaposvári színház” egyik csúcsteljesítménye. Kicsit zavar, hogy a kritika ezt nem tudta lereagálni. Az előadás alighanem túlméretű, amit vártak tőle. Itt mérhető le, mit tudnak a „nagyok”, *Csákányi Eszter*, *Jordán Tamás*, *Molnár Piroska*, *Lukáts Andor*. (Együtt dolgozott a két gárda: „öregek” és fiatalok.) Remélem, nem dicsértem túl őket!

— Térjünk vissza a „földre”. Inséges időkben milyen a színház anyagi háttere?

— A megyei tanács korrekten, pontosan, felelősséggel ügyel arra, hogy a színházat üzemeltetni tudjuk azon a színvonalon, amelyen kell. Ez nem jelenti azt, hogy nem vagyunk szegények. Nagyon meg kell fontolni minden pénzügyi akció. Ez a színház páratlan jelenséggé vált, rendkívüli energiák feszülnek benne. Az emberi oldalt tekintve is bárhová fejlődhetne. Sokat foglalkoztat ez. Mondok egy példát: itt ülünk a kertben, s nem vagyok benne biztos, hogy egy ekkora telken ilyen hatalmas fának kell nőnie, mint az a cseresznye... Érthető, ugye? Megállni nem lehet. Emberek tehetségét nem lehet befagyasztani, hogy most ennyit kell, ennyit szükséges csak tudni. Fejlődni, változni, alakulni kell folyamatosan. Félek, hogy kezdünk luxus lenni itt. Féltreértés ne essen, ennek külső jelzései nincsenek! Maradjunk anynyiban; művészetet csinálunk, a magyar kultúrát szolgáljuk.

Leskó László
(Csobod Péter fotói)

azt mondta, *Tóth Bélának* ezért az alakításáért *Kosztuth-díjat* kellene kapnia. *Brecht* *Kurázi mamája* *Gothár Péter* rendezésében sok energiát vett ki a társulattól, és pénzben kifejezve is a legköltésesebb volt. A bemutató tájékán a szokásosnál kiérleltlenebb alakításokkal találkoztunk (a fogadtatáson is érezni lehetett ezt); az előadás a széria végére feljavult. Vidékre, Budapestre a darab nem utazhatott a díszlet mérete miatt. Számoltunk evvel, és azt is tudtuk, hogy *en suite*

A Kihallgatás. Stúdió-előadás

(egymás után, folytatólagosan) kell játszunk, amíg a széria le nem fut. Nagy viták voltak az *Othello* körül. Bonyolult, nagy vállalkozás volt ez is *Ács János* rendezésében. Egyes részletei megoldatlanok, más részei mély benyomást hagynak a nézőkben. Színészileg is adódtak gondok. Azt kell mondanom, hogy a külső megítélés bizonyos mértékig jobb volt, mint a színházon belüli. Sokan kérdezték, miért nem vittük az *Othellót* Pestre.

— Sejttem a választ.

Ascher Tamás az Yvonne rendezése közben

